

tvarino (Dante e la filosofia, 51—62). — Sodbo o njih prepuščam specialistom, dovoljeno naj mi bo v svrhu celotnega pregleda le nekaj splošnih pripomb.

Ušeničnikova razprava združuje pregledno sistematičnost in kritično natančnost, podprta je vseskozi s podrobnimi citati. Vsak veliki pesnik je modrec, tako nudi tudi Dante filozofskega materiala na izbiro bodisi iz psihologije, ali logike, spoznavne teorije, ali metafizike, etike ali sociologije. Kosmogonija tvori prehod do teologije; tudi to slednjo je avtor na kratko označil, čeprav striktno ni bila na programu.

Med slovenskimi študijami, ki odpirajo italijanski publiko nove vidike v komaj znan svet, prednjači obsežna (dasi skoraj na tretjino okrajšana) razprava dr. Josipa Puntarja (Dante e Prešeren, 87—144), ki je nesporno osrednje pričujočega zbornika. Prevajatelj Giov. Lorenzoni je pridejal kratek, na par mestih ne čisto srečno stiliziran uvod v zunanjo življenjsko pot Prešernovo, ki pomotoma navaja, da je umrl v Ljubljani, kar potem ponavljajo italijanski poročevalci. Prav bi bilo, če bi bil dodal še glavno vsebino Krsta, ki jo more nepoučen čitatelj iz sledeče okrajšane razprave le sukcesivno razbrati.

Italijane bo zanimal sestavek prof. dr. Jos. Debeveca (Dante nelle traduzioni slave, 161—176), ker je prva smotrena bibliografija prevodov Danteja pri Slovanih. Debevec ne izpopolnjuje le dosedaj znanih podatkov po številu, temveč orientira tudi podrobneje o prevajalcih in označuje pri najboljših tudi vrednost prevodov in njih tehniko.

Za primer slovenskega prevoda prinaša knjiga Župančičev res magistralni prevod petega speva »Pekla« (Canto V. del Inferno, 75—85).

Kako globoko je posegla osebnost Dantejeva v razvoj poljskega slovstva, nam predočuje dr. Vojislav Molè (Dante e i romantici polacchi, 147—151). Trije največji njihovi pesniki-romantiki, kot Dante emigranti, Mickiewicz, Słowacki in Krasiński, kažejo idejno skupnost z Dantejem. Dr. Milko Kos (Le Tracce di Dante fra gli Jugoslavi, 153—160) raziskuje kritično zgodovinske spomine na Danteja na Primorskem, ki izvirajo iz poznejše kombinacije in ki so razumljivi iz dejstva, da so že za Dantejevih časov prihajali politični prognanci v furlanske, trgovci pa, kot pričajo Kosovi citati iz virov, tudi v slovenske kraje. Dante sam omenja »slovanske« vetrove in romarje iz Hrvaške, ki so hodili v Rim, ter slučaj srbskega vladarja iz Raške, Štefana Uroša II. Milutina, ki je posnemal benečanski denar.

Končno nam dr. Stelè (Mirko Rački illustratore di Dante, 177—183) predstavi zanimivo življenjsko in umetniško pot hrvaškega slikarja Račkega, ki si je postavil življenjsko nalogo, da ilustrira celo Božansko komedijo. 6 njegovih slik krasi knjigo. Italijanske prevode slovenskih prispevkov so oskrbeli Giov. Lorenzoni (Puntar, Stelè), Ivan Trinko (Ušeničnik, Molè), Ivan Gruden (Kos) in Ivan Bankič (Debevec). Nas zanima tu prvega prevod citatov iz Prešerna v nevezani besedi, ki je prav skrben; vendar se vidi, kako težko ga bo prestaviti celega v adekvatne italijanske stihe. Dr. L. Sušnik.

Jože Pahor: **Medvladje**. Socialen roman. Spisal —. 1923. Trst. Založila »Socialna matica« v Trstu. Tiskala tiskarna »Edinost«, Str. 234.

Vojna leta so globoko rezala; rane se niso še zarastle, še krvavijo in bodo krvavele, ker veliki nauk, ki naj bi ga dale, je naletel na gluha ušesa in zakrknjena srca. Cesta materije, tlakovana z nesocialnostjo, ob kateri brni še vedno žica birokratizma, je slejkoprej polna: široka je in lagodna in za njo ni treba srca in odgovornosti. In vendar — življenje onih, ki hodijo to pot, ni mirno več: posamezni klicarji novega rodu in novih vrednot so očitujoča vest. Ali bo ta vest zmagala? Pahor veruje.

V »Medvladju« slika čas in prilike vojnih in povojnih let na Goriškem od pomladi (1918—1920). Ruševina in podrtija je vsepovsod — tudi v sreih. Obnova je nujna zahteva, a se ne gane z mesta. Zakrknjenost si ne pusti blizu in vztraja v ruševinah, ki so od dne do dne večje in zahtevajo vedno novih žrtev, dokler ne izbruhne plamen — »ponižanih in razžaljenih«, čigar »blesk je vsak trenutek veličastnejši, kakor bi imel vžgati vse štiri strani sveta.« V tem plamenu se razčisti in reši tudi — narodno vprašanje.

Roman je široko zasnovan in spretno razpleten skozi štiri dele. Osebe so tipično trdne, pokrajina zadeta, slog preprost. Z Breznikom bi izostala lahko v jeziku ta ali ona nepravilnost. Knjiga ostane dokument iz velikih in težkih dni.

Joža Lovrenčič.

Kado Murnik: **Na Bledu**. Povest. (Splošna knjižnica št. 2.) V Ljubljani, 1923. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna.

Če se ne motim, je povest ponatis in bo v Splošni knjižnici služila svojemu namenu. Okusu doraščajočega dijaštva in mladinstva bo morda celo vzgojna s svojim bahatim atributstvom in orisništvom Bleda v vseh vremenskih odtenkih in številnih perspektivah. Tudi lica so vedro nazorna, kakorkoli sicer vsakdanje nezajemljiva. Ideje v povesti ni. — Zakesnela »Gartenlauberka«.

Dr. I. Pregelj.

Bernhard Kellermann: **Predor**. Roman. Prevedel Fr. Kobal. Maribor, 1922. Založila in izdala Tiskovna zadruga v Mariboru.

»Der Tunnel« je bil senzacija in je tako berilo, da je zaslužil slovenski prevod. Doživel je dva: poljudnejši, recimo rahlo ohlapnejši Velikonjev in Kobalov profesorsko ambiciozni. Ta ambicioznost je morda vredna hvale. Nujna ni spricho tega, da Kellermann v Tunelu vendar ni niti Stifter niti Storm, kaj šele Coster v »Ulenspieglu«, četudi morda utegne res biti, da je kaj pridnega iskanja treba, preden najdeš izraz v slovensčini za nabreklo in inženirsko orisno besedje psevdonemškega berila. Pri prevajanju beletrije, in to, samo to je Tunel, bi mislil, je naloga ta, da bodi prevod dober in lahko umljiv posnetek, ne pa tak, kakršnega bi si privoščil Kellermann v francoščini ali angleščini, ki imata za Tunelsko besedno obzorje zares tudi dovolj lastnega živega izraza. Kako naj pa Slovenec ume, da je »brzotreskavica« — Schnellfeuer, »toča s sodro« — ein

Hagel von Eiskörnern (!), »s svoj pot obnovljeno napetostjo« — mit stets neuer Spannung, »gručav« — derb i. t. d.? Da li ni suženjsko-nemško, če prevedem: misli hlapiti — Gedanken verflüchtigen, občutevala — sie hatte empfunden? Zdaj bi le še rad vprašal, zakaj ne »odličan, izbran, izrazit«, zakaj distinguiran? Skratka, stvar je tale, bi rekel po nemško, da piše Kellermann tako: »An seinem schmutzbedeckten Leib, seinen Flanken, seinem Bauch, seinem gewölbten Rücken hängen winzige Menschen. Sie bohren Löcher in Decke und Wände, den Boden, in hervorstehende Blöcke, so daß sie jederzeit im Augenblick mit Patronen gefüllt und abgesprengt werden können.« Kobal pa takole: »Njegovega unesnaženega trupa, bočja, vampa (slov.?!), zboklega hrbta se drže majceni ljudje. V krovino in v boke, v spodek in v štrleče balvane vrtajo luknje, ki jih je moči vsak čas ko bi trenil nadeti z naboji in odpaliti« (str. 107). Kakorkoli. Hvaležen sem Kobalu, ki je s svojo pridnostjo dokumentiral v dneh »jugoslovanščine« in »slovenskega narečja« evropstvo Prešernovega idioma. Hvala mu!

Dr. I. Pregelj.

Edmond Rostand: *Cyrano de Bergerac*. Heroična komedija v petih dejanjih. Poslovenil Oton Župančič. V Ljubljani, 1923. Založila Ig. pl. Kleinmayr in Fed. Bamberg.

Čul sem, da so prevajali že pred Župančičem to preciozno francoskega jezika. Uverjen sem, da je bil temu delu dorastel en sam Slovenec — Župančič. Spričo naše izvirne književne pustote, spričo štantarsko bogatega, a malo zrelega prevodnega slovstva naših dni je takšen božični dar prava uteha. Župančič je v svojih prevodih najglasnejši potrjevalec slovenščine, slovenskega evropstva. Oprema knjige je vsebini pristojna. Samo stavec je bil nekajkrat nemaren.

Dr. I. P.

Lisica Zvitorepka. Živalske pravljice za mladino. Zbral Josip Brinar, 1923. Drugo, predelano izdanje. Družba sv. Mohorja na Prevaljah. Brinarjev trud spoštujem. Poplačan bo zanj. Njegova Zvitorepka je očitno na potu do poljudnosti. Veliko berilo pa ni. Moj okus tudi ne. Kar mi prija ob živalski pravljici, je historično zajemljivo satirično odelo. Zato sem užival Ecbasis cujusdam captivi in Goetheja, naivno vzgojnega posnetka ne morem. Zato pa je moj okus še vedno prav nenarejeno sveže ljudsko berilo Erjavčeve Mravlje in sester v Domačih in tujih živalih. Pa da bi vsaj vero imel v domačnost »Zvitorepke«. Brinar sam me je napravil Tomaža s tem, kar in kakor je v Uvodu povedal o hrvaški »Liji«.

Dr. I. P.

Narodne pravljice in legende. Mladini nabrala Manica Komanova. V Ljubljani, 1923. Tisk in založba Učiteljske tiskarne.

Komanova je darovita samoukinja s kmetov. Zato seveda ne ve, da je slovstveni zločin parafrazistično obnavljati katerokoli Prešernovo pesni, kar je storila Manica v »Zalki-plesalki«. Tudi zgodbo o »špiepajkeleu« smo vprav podobno brali že v ljudskošolskih berilih. Sicer pa — morda je

nekritična pisateljica res svoje malo zajemljive snovi zajela iz ljudi. Pripoveduje jih v časnikarskem slogu, n. pr. »Končno je tujka zaigrala jako hitre in tako poskočne komade, da so se Turčini hočeš-nočeš, sprijeli in zarajali pravcati turški ples (str. 7).«

Dr. I. P.

Mejaši. Povest iz davnih dni. Odrasli mladini napisala Ilka Waštetova. V Ljubljani, 1923. Tiskala in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Po vzorcu tuje mladinske literature (n. pr. Aus unserer Väter Tagen) pripoveduje Waštetova v lepi šolski slovenščini o bojih med Sloveni in Frijulci. Romantika fabule spominja v besedju in harvi na Finžgarja in idealizujučo nemško zgodovinsko pripovedništvo. Umetnost knjiga ni, a svojemu namenu bo ustrezala.

Dr. I. P.

Kitajske narodne pripovedke. Preložil Fran Erjavec. V Ljubljani, 1923. Tiskala, izdala in založila Učiteljska tiskarna. Ne razumem sicer, čemu bi moral slovenski otrok poznati abstruzno groteskno kitajsko pravljništvo v toliki izbiri, kakor jo je podal Erjavec. Zdaj bo bral, gotovo užival, a se pred koncem ubil in ubil mentorje in starše, ko bo hotel pojasnil in komentirjal v to folkloro, ki je našemu duhu tako daljna in tuja. Poezije, t. j. duha, ki bi naše otroke srčno vzgajal, v tej azijski fantastiki ne najdem. Je pa že vse kaj drugega Tagorejev »Rastoči mesec«, Kiplingova »Džungla« pa Tolstega sveto-lepa pripovedka. Non multa sed multum velja! Knjiga oblikovno ni brez hib. So tiskarske. So pa tudi slovniške.

Dr. I. P.

Vrchlicky Jaroslav: **Oporoka lukovškega grajščaka.** Veseloigra v enem dejanju. Poslovenil dr. Fr. Bradač. V Ljubljani, 1923. (Splošna knjižnica 18.)

Vrchlicky je ime. »Oporoka« mu ga sicer ni ustvarila, dasi ni ne slabša ne boljša mimo tedanje sodobne komike. Prevod bi mogel biti še bolj slovenski, če bi se bil prevajatelj oziral na sedanjo šolsko slovniško znanje, ki ne trpi: potem ko, ravno danes i. p. Koma v »srednjeveških, roparskih vitezih« pomeni, da so bili vsi srednjeveški vitezi — roparski. Usoden lapsus! Kljub temu je igra kaj primeren tekst za naše malomestne odre, zlasti manjše.

Dr. I. P.

Ksaver Šandor Gjalski: **Ljubav lajtnanta Milića i druge pripovijetke.** 1923. Izdala »Matica Hrvatska« u Zagrebu kao redovno izdanje za g. 1921. Gjalskega je že davno imenoval pokojni Matoš »uz umirovljenog pristava i umirovljenog književnika«. Trpka sodba za najbolj proslulega hrvatskega pripovednika. Žal, da nasprotnega Gjalski v svoji zadnji knjigi, ki je nastala v letih 1915—1920, ni mogel dokazati. Senilnost. Matica bi bila svojemu starejšemu rednemu podporniku in njega slovesu storila bolj pietetno uslugo, če bi bila jublantu uredila antologijo najboljšega in pooblastila n. pr. Drechslerja, naj napiše vanjo uvod. Zakaj tudi biografični Gjalskega »Rukovet autobiografskih zapisaka« v »Lajtnantu« je — senilnost.

Dr. I. Pregelj.